A : Budsjettforslag innenfor rammen

Situasjonsbeskrivelse
Universitetet i Oslo har hatt en positiv bevilgningsøkning fra 2002. Selv om hoveddelen av økningen er knyttet til tekniske forhold (hvorav lønns- og priskompensasjon er den største posten), har det også vært mulig å gjennomføre endringer knyttet til kvalitetsreformen, videre satsing på toppforskning, finansiering av egenandel for eksterne prosjekter (særlig bygg/arealer), delfinansiering av underfinansierte stipendiatstillinger (særlig innen medisin- og realfagsområdene) samt finansiering av en underfinansiering av lønnsutviklingen.

Den økonomiske utviklingen ved UiO er allikevel bekymringsfull. Universitetet har fått en økende andel av øremerkede satsingsmidler fra departementet spesielt gjennom rekrutteringsstillinger. Disse satsingene er ikke fullfinansiert, noe som medfører at UiO står overfor en nedgang i grunnbevilgningene . Dette skjer i en situasjon der universitetet samtidig skal håndtere økninger i aktivitetsnivået gjennom økt prosjektaktivitet som også krever betydelige egenandeler. I tillegg tilsier også profesjonalisering av forvaltningen gjennom innføring av en rekke nye administrative IT-systemer og ikke minst et enormt vedlikeholdsetterslep for infrastrukturen at det er behov for et betydelig økonomisk løft.

Den politikken regjeringen har valgt å føre overfor universitetssektoren innebærer en utarming av så vel grunnforskning som utdanning. Det gis ikke friske midler uten binding, og en økende del av grunnbevilgningen må benyttes til å delfinansiere rekrutteringsstillinger og eksterne prosjekter. Når i tillegg tildelingen til universitetssektoren i stadig større grad blir styrt utenfra, gjennom øremerkede bevilgninger i statsbudsjettet og gjennom definerte forskningsprogram i NFR, blir universitetenes handlingsrom svært begrenset.

Hele universitetssektoren står overfor denne alvorlige utfordringen. Det gjør seg allikevel først og sterkest gjeldende ved UiO av tre årsaker

- UiO har den laveste andel basisfinansiering
- UiO har den største andel ekstern finansiering
- UiO har minst arealer pr studenter og ansatte

Hvis regjeringen mener at man skal satse på forskning, kan man ikke samtidig utarme universitetene, der hovedtyngden av forskningen foregår. Særlig er underfinansiering av eksterne forskningsprosjekter alvorlig, her må selve finansieringsordningen legges om.

Frigjorte midler gjennom fullfinansiering av forskningssatsingen vil være et viktig bidrag til en bedre finansiering av basisvirksomhet både på forsknings- og utdanningssiden. Det er derfor ikke bedt om spesielle nye midler til disse områdene for 2009. Dersom det ikke legges opp til bedre finansieringsordninger, er det subsidiært behov for økte midler både for forskning og utdanning i 2009.

Når det gjelder budsjettforslaget innenfor rammen i 2010, forutsetter UiO at de påbegynte satsingene videreføres. Det forutsettes også at pågående arbeider med byggeprosjekter videreføres med midler til videre utredning, plan- og designkonkurranse og forprosjektering.

I St.meld nr. 15 (2007-2008) ble universitetsmuseenes rolle grundig behandlet. Kunnskapsdepartementet signaliserte gjennom meldingen et økt ambisjonsnivå for universitetsmuseene. Blant meldingens viktigste forslag var:

- Videreføring av øremerkede midler til sikring og bevaring av samlingene (REVITA-midler)
- Innføring av økonomiske virkemidler som fremmer universitetsmuseenes formidlingsvirksomhet, og spesielt overfor skolen
- Styrking av den digitale formidlingen gjennom etablering av et "Nasjonalt digitalt universitetsmuseum"

- Gjennomføring av et program for oppgradering av universitetsmuseenes bygningsmasse gjennom renovering og nybygg

Med bakgrunn i universitetsmuseenes vanskelige situasjon både når det gjelder økonomiske rammebetingelser og infrastruktur, innebærer en oppfølging av ambisjonene i stortingsmeldingen at det må tilføres mer ressurser til universitetene. Forslaget til statsbudsjett 2009 er ikke i trå med de ambisjoner som ble uttrykt i St.meld nr 15 (2007-2008).

Et minimumstiltak må være at signalet om en mer stabil og forutsigbar tildeling til museenes samlingsarbeid (REVITA-tildelingene) følges opp. Dette bør gjøres gjennom en varig rammeøkning i størrelsesorden 5-10 mill kroner til hver av UiOs museer. Det er også viktig at det avsettes midler til de bygnings- og infrastrukturtiltak som er planlegging, og som er nødvendig for å følge opp Riksrevisjonens rapport om tilstanden for museenes samlinger.

B : Budsjettforslag utenfor rammen

UiO vil prioritere følgende satsingsforslag utenfor rammen for 2010:

A. Fullfinansiering av forskningssatsingene
   1) Totalfinansiering av midler som kommer via EU og Norges Forskningsråd
   2) Fullfinansiering stipendiat- og postdoktorstillinger (200 mill kroner/varig)

B. Byggeprosjekter, rehabilitering og vedlikehold
   3) Rehabiliteringsutfordringen ved UiO (100 mill kroner/varig)
   4) Utstillingsveksthus på Tøyen (99 mill kroner)
   5) Magasinbygg for universitetsmuseene (15 mill kroner)

I tillegg til dette presiseres at universitetene må komme inn i en ordning der det blir gitt full kompensasjon for årlig pris- og lønnsvekst. I regjeringens budsjettforslag for 2009 er det lagt inn en pris- og lønnskompensasjon for UiO som ligger ca 100 mill kroner lavere enn den faktiske utviklingen.

A : FULLFINANSIERING AV FORSKNINGSSATSINGENE

1) Totalfinansiering av midler som kommer via Norges Forskningsråd og EU

Den ordinære statsbevilgningen er ment å finansiere universitetets kjerneoppgaver – forskning, utdanning og formidling – med tilhørende infrastruktur og tjenester. I forhold til forskning spesielt, har statsbevilgningen karakter av å være et generelt rammetilskudd til grunnforskning. I tillegg kommer det vesentlige bidrag til forskningsaktiviteten ved midler kanalisert gjennom Norges forskningsråd (NFR) og EU-systemet.

De eksterne bidragene til forskning representerer helt nødvendig tilleggsfinansiering for enkeltforskere og grupper av forskere. Uten de eksterne midlene ville viktig forskning ikke kunne finne sted. Eksterne midler fullfinansierer svært sjelden den forskningen midlene bidrar til. Bidragsyterne forutsetter at institusjonene selv stiller med egenandeler. Nødvendige forskningssatsinger setter derfor basisbevilgningene under press, noe som gir færre muligheter til å oppfylle kvalitetsreformens intensjoner f.eks. på utdanningsområdet.

De eksternt finansierte forskningsprosjektene har økt i omfang i betydelig større grad enn den ordinære bevilgningen. Mens nettobevilgningen i 1986 utgjorde 93% av UiOs totale inntekter, utgjorde den i 2006 bare 75%. Ser en på den del av grunnbevilgningen ved UiO som ikke er bundet

opp, har denne faktisk gått ned de siste årene. Det er et politisk ønske om at den eksterne finansieringen skal fortsette å øke. Samtidig krever disse eksternt finansierte prosjektene bruk av betydelige egenandeler uten at den ordinære statsbevilgningen har mekanismer som sikrer at institusjonene settes i stand til å bære stadig økende egenandeler. Beregninger UiO har foretatt viser at UiO egenfinansierer ca 350 mill kroner for de bidragsfinansierte prosjektene (der brorparten er finansiert av NFR). Tilsvarende beregnet størrelse i 1986 var ca 25 mill kroner. Denne mekanismen innebærer også at utdanningstilbudet påvirkes negativt ved et stadig økende omfang av eksterne prosjekter.

Norges forskningsråd bidrar med prosjektmidler, tildelt i henhold til spesielle forskningsstrategiske føringer og etter konkurranse mellom søkerne. Beregninger foretatt ved UiO viser at prosjekter finansiert gjennom NFR innebærer en egenandel på oppunder 50 %. Det innebærer at regjeringens forskningssatsinger, som i stor grad nettopp kanaliseres gjennom NFR, forutsetter at institusjonene stiller med egenandeler. Disse egenandelene kan bli betydelige, og det finnes ingen mekanismer i statsbudsjettet eller finansieringsmodellen som sikrer at institusjonene settes i stand til å bære dem.

UiO ber om at forskningssatsingene gjennom NFR fullfinansieres. Dersom ikke totalrammene øker, vil dette innebære at det vil finansieres færre prosjekter årlig enn i dag. Fra UiOs ståsted er det viktigere at de prosjektene som vedtas er fornuftig finansiert, enn at nivået på prosjektporteføljen opprettholdes.

Norge innbetaler i dag betydelige beløp til EU gjennom kontingenter. Det er viktig at universitetene sikres muligheter til å hente ut mest mulig av disse midlene gjennom å få tildelt EU-prosjekter. I dag er det kun toppmiljøer som får tilslag på søknader om EU-prosjekter, og det hevdes derfor at "EU høster vår toppforskning".

EU dekker i dag (i 7.rammeprogram) 75% av totalkostnadene i prosjektene. Dette innebærer at universitetene står igjen med en egenandel på 25%. Det er behov for at departementet i større grad satser på de universitetene/de miljøene som har muligheter for å nå opp i konkurransen. Hovedtyngden av EU-prosjekter er knyttet til de største universitetene.

Konkret foreslår UiO at 10% av prosjektenes forventede totalkostnad kanaliseres direkte gjennom departementet i forkant av godkjenning av EU-søknad (evt ved godkjent søknad). De øvrige kostnader knyttet til egenandel kanaliseres til institusjonen i etterkant av prosjektgjennomføringen.

UiO ber om at finansieringsordningen for prosjekter via NFR og EU endres. Det foreslås at prosjekter gjennom NFR fullfinansieres, mens egenandelen i EU-prosjekter tilføres direkte gjennom Kunnskapsdepartementet.

2) Økte satser for stipendiat- og postdoktorstillinger

Samlet sett er det beregnet en underfinansiering på godt over 200 mill kroner for UiO, med utgangspunkt i et samlet tall for rekrutteringsstillinger på omkring 850.

Stipendiatstillinger finansieres i dag gjennom en øremerket tildeling der mottaker av stillingene må bidra med delfinansiering. Dette fører over tid til en utarming av grunnbevilgingen ved de institusjoner som mottar stipendiatene. Idag dekker tildelingen lønn + personlige driftsmidler (indirekte kostnader og tyngre utstyr/lab. dekkes ikke). Stipendiatstillingene bør finansieres fullt ut, og med ulik sats avhengig av de forskjellige områdene stipendiatstillingene er ment å dekke.

UiO har for 2009 blitt foreslått tildelt 50 rekrutteringsstillinger (øremerket). Beregninger foretatt både av UHR og UiO viser et gjennomsnittlig behov på ca. 1,050 mill. kroner (2009-nivå) pr. stilling for å dekke alle direkte og indirekte kostnader. I tillegg er det gitt en føring om at minst ¾ av tilførte

stillinger i 2009 skal fordeles til de dyreste fagområdene (real- og helsefag) som har et kostnadsnivå pr. stilling pr. år på i størrelsesorden 1,1 – 1,4 mill. kroner. På dette grunnlaget anslår vi at de nye stillingene i 2009, som er finansiert med kroner 800 000 pr. stilling – er underfinansiert med et sted mellom 350 000 og 400 000 kroner pr. stilling.

UiO har beregnet en underdekning på opp i mot 20 mill. kroner (helårsvirkning) for de *nye* rekrutteringsstillingene.

For 2009 er det gledelig nok blitt tildelt postdoktorstillinger til universitets- og høyskolesektoren. Dessverre er heller ikke disse stillingene fullfinansierte. Det er for 2009 heller ikke lagt opp til differensiert lønnsnivå for disse stillingene i forhold til stipendiatstillingene, mens det må påregnes at lønnskostnadene til postdoktorstillinger ligger ca 100 000 kroner over stipendiatstillingene.

For så vel stipendiat- som postdoktorstillingene gjelder at stillinger tildelt før 2009 er enda dårligere finansiert. For stipendiatstillinger tildelt før 2009 får UiO i henhold til budsjettforslaget for 2009 dekket 669 000 kroner for hver stilling.

UiO ber om at Kunnskapsdepartementet i 2010 legger opp til fullfinansiering av stipendiat- og postdoktorstillinger.

B : BYGGEPROSJEKTER, REHABILITERING OG VEDLIKEHOLD

Prosjekter for nybygg, som er under utredning
UiO arbeider, i samarbeid med Statsbygg, med flere nybyggprosjekter. Ingen av disse prosjektene er kommet så langt at det er mulig å fastsette en kostnadsramme. Et felles *forsknings- og undervisnings-anlegg for kjemi, farmasi og biomedisin* har høyest prioritet på UiOs byggebudsjett. I dette prosjektet er forslag til grunnlag for KS1-analyse inkludert rom- og funksjonsprogram oversendt fra universitetet til departementet i september 2008. Statsbygg har parallelt, i samarbeid med UiO, utarbeidet reguleringsforslag for Gaustadbekkdalen nord. Reguleringsplanen forventes godkjent i 2009. Som grunnlag for prosjektering er det planlagt en plan- og designkonkurranse for utforming av bygg og uteområder.

Også for *nybygg for Kulturhistorisk museum* har UiO etter oppdrag fra departementet utarbeidet et grunnlag for KS1-analyse inkludert rom- og funksjonsprogram. Det pågår nå arbeid med grunnlag for alternativanalysen med ulike konsepter og lokaliseringer. Dette gjøres i nært samarbeid med Statsbygg som blant annet kostnadsberegner de ulike alternativer. Komplett grunnlag for KS1-analyse inkludert grunnlag for alternativanalysen er planlagt ferdig innen utløpet av 2008. Også for dette prosjektet er det planlagt å avholde en plan- og designkonkurranse.

I januar 2007 fikk UiO i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å utarbeide KS1-grunnlag inkludert rom- og funksjonsprogram for et *nytt klinikkbygg for Det odontologiske fakultet.* Grunnlag for KS1-analysen, eksklusive alternativ-analysen, og rom- og funksjonsprogram er utarbeidet. Tannteknikerutdanningen og et regionalt odontologisk kompetansesenter er innarbeidet i programmet. Høsten 2008 ble en bearbeiding av KS1-grunnlaget i samarbeid med departementet startet opp. Grunnlag for alternativanalysen er planlagt utarbeidet våren 2009.

UiO forutsetter at de ovennevnte prosjektene videreføres med midler til videre utredning, plan- og designkonkurranse og forprosjektering.

3) Rehabiliteringsutfordringen ved UiO
UiOs bygningsmasse er oppført over et langt tidsspenn med bygninger fra midten av 1800-tallet fram til i dag. Flere av bygningene er antikvariske med stor symbolverdi, men med begrenset utnyttelsesmulighet. Den største sammenhengende utbyggingsepoken var på 1960/70-tallet med den store utbyggingen på Blindern. De fleste av disse bygningene, og mange av UiOs øvrige bygninger er i dag nedslitte med stort behov for omfattende oppgradering og full utskifting av tekniske anlegg. Bygningene tilfredsstiller ikke lenger dagens krav i henhold til arbeidsmiljøloven og byggeforskriftene og er dårlig tilpasset moderne forskning og undervisning. Dette gjelder alle våre bygningskategorier, men i særlig grad laboratorie-bygningene som har kortere "levealder" enn den øvrige bygningsmassen. Oppgraderingsbehovet ble i 2002 kalkulert til 2,8 mrd kroner. Inkludert funksjonell oppgradering var tallet 4 mrd kroner. Vedlikeholdsproblematikken må løses, men det kan ikke skje på bekostning av nybygg som både er nødvendige for å realisere viktige forskningsstrategiske satsinger og for å løse UiOs arealproblem. Det er en grunnleggende forutsetning i dagens system at nødvendig areal til universitetenes basisaktiviteter stilles til rådighet ved statlige byggebevilgninger. UiOs budsjett er i utgangspunktet ikke dimensjonert med sikte på å dekke alle de grunnleggende arealkostnadene.

UiO har de siste årene økt satsingen på vedlikehold betydelig. Denne satsingen tar imidlertid ikke høyde for det store investeringsetterslepet og behovet for omfattende oppgradering av bygningsmassen. UiO utarbeidet i 2008 en Masterplan for forvaltning av egen bygningsmasse. Vi arbeider nå med et delprosjekt og en mer detaljert plan med prioritering av bygninger og rehabiliteringsprosjekter. Et sentralt prosjekt i arbeidet med oppgradering a bygningsmassen er rehabiliteringen av Bygning for preklinisk odontologi ("PO-bygningen"). Denne bygningen har stått delvis tom i flere år siden Rikshospitalet og Domus Odontologica på Gaustad sto ferdig. PO-bygningen representerer en stor arealressurs på campus. UiO har derfor ikke kunnet avvente en statlig finansiering av rehabiliteringen og har funnet det nødvendig å innarbeide prosjektet innenfor sin ordinære budsjettramme. Prosjektet er kalkulert til 270 mill kroner og bygningen vil stå ferdig rehabilitert i 2010. UiO ser på dette som en engangssatsing. Ytterligere satsinger i denne størrelsesordenen vil gå ut over vår primæraktivitet, forskning og undervisning. For å videreføre rehabiliteringen av UiOs bygningsmasse og redusere investeringsetterslepet, ber vi derfor om en egen årlig bevilgning til dette formålet.

UiO ber om 100 mill kroner til rehabiliteringstiltak i bygningsmassen (varig).

4) Utstillingsveksthus på Tøyen
Kunnskapsdepartementet sendte våren 2008 et oppdragsbrev til Statsbygg og ba dem vurdere grunnlagsmaterialet for igangsetting av prosjektering av et nytt utstillingsveksthus ved Naturhistorisk museum på Tøyen. Statsbygg har nå oversendt en positiv vurdering av grunnlaget, blant annet med utgangspunkt i prosjektmaterialet fra arkitektkonkurransen. Statsbygg har i sin gjennomgang kalkulert prosjektet til 254 mill kroner. I tillegg kommer innredningskostnader.

UiO ser veksthuset som et viktig tiltak for å gi et nødvendig løft til virksomheten ved NHM og øke interessen for realfag blant barn og unge. Arkitektkonkurransen ble avholdt i 1998. Universitetet i Oslo vedtok allerede i 1992 å benytte 30 mill kroner av Tøyenfondets kapital til å finansiere et utstillingsveksthus på Tøyen. Det er nå skaffet sponsorer for ytterligere 63 mill kroner. Det forventes at dette utløser en gaveforsterkning fra NFR på ytterligere 25%, slik at samlet sum blir 79 mill kroner. Sponsormidlene er avhengig av at utstillingsveksthuset realiseres. UiO arbeider for å skaffe ytterligere 40 mill kroner i sponsormidler med tilhørende gaveforsterkning. Dette gir da en samlet finansiering på 155 mill kroner.

Et så stort tiltak kan bare delvis finansieres med sponsormidler og universitetets egne midler. Prosjektet har hele tiden vært planlagt finansiert med en Stortingsbevilgning i tillegg til annen finansiering og har i mange år vært omtalt i UiOs årlige forslag til byggebudsjett til departementet.

UiO ber om resterende midler til utstillingsveksthus på Tøyen i 2010 - Sum 99 mill kroner.

5) Magasiner for universitetsmuseene - oppgradering og nybygg for Naturhistorisk museum på Tøyen

UiO leier nå ombygde og tilpassede lokaler på Økern for å sikre Kulturhistorisk museum (KHM) gode eksterne magasiner. Dette løser imidlertid ikke forholdene ved Naturhistorisk museum (NHM). Statsbygg utarbeidet i 2005, etter oppdrag av departementet og på grunnlag av UiOs magasinutredning, en rapport som så på lokalisering av fremtidige magasiner for universitetsmuseene. For NHMs del konkluderer rapporten med behovet for et nybygg på Tøyen. I forlengelsen av Statsbyggs rapport, sendte departementet i januar 2008 et oppdragsbrev til UiO der universitetet ble bedt om å legge fram et funksjons- og romprogram for et komplett og oppgradert anlegg for Naturhistorisk museum på Tøyen med fordeling av funksjoner og arealer i eksisterende bygninger og nybygg. Dette arbeidet vil bli ferdigstilt tidlig i 2009. Det er imidlertid klart at magasinlokalene vil måtte ligge i et nybygg.

UiO ber om midler til prosjektering av et nybygg med blant annet magasinfunksjoner for NHM. UiO ber videre om at rehabilitering av de eksisterende museumsbygningene på Tøyen medtas i prosjektet. - Sum 15 mill kroner i 2010.

Vedlegg 1 – tallmessig sammenstilling av forslag 2010

Forslag innenfor rammen
Beregningene av UiOs antatte budsjettrammer på post 50-52 i 2010 bygger på forslag til statsbudsjett for 2009, enhetenes innspill til uttelling for studiepoengproduksjon og utvekslingsstudenter, samt uttelling for kandidater og publikasjoner. Det forutsettes også videreføring i 2010 av de påbegynte satsingene.

Tallmessig oppsummering (beløp i 1000 kr)

	Budsjettforslag 2010 (innenfor rammen)
Ikke lønns- og prisjustert	
Konsekvensjustering	
Bevilgning 2009	3 998 283
Engangsbevilgninger utstyr 2009 – Ahus/IFI	- 66 200
Engangsbevilgninger univ.museene 2009	- 6 700
Helårsvirkning nye rekrutteringsstillinger	26 800
Endring studiepoengproduksjon/utveksling	+/- 0 000
Endring forskningskomponenten i RBO	+/- 0 000
Sum før nye forslag	**3 952 183**

Nye forslag	
Fullfinansiering av forskningssatsingene	
-Totalfinansiering av midler som kommer via EU og Norges Forskningsråd	(1)
-Fullfinansiering stipendiat- og postdoktorstillinger	200 000
Byggeprosjekter, rehabilitering og vedlikehold	
- Rehabiliteringsbehov bygningsmassen	100 000
- Utstillingsveksthus på Tøyen	99 000
- Magasinbygg for universitetsmuseene	15 000
Sum nye forslag	**414 000**

Totalt – konsekvensjustering + nye forslag	**4 366 183**

(1) Forslaget innebærer ikke direkte tildelinger til UiO i 2010.

Budsjettforslaget innenfor rammen tar utgangspunkt i følgende forutsetninger:

- Helårsvirkning av nye stipendiater i 2010
- Midler til rehabilitering av sentrumsbygningene (Domus Medica vestfløyen og Aulaen samt Professorboligen) følges opp i Statsbyggs budsjett for 2010.

Satsingstiltak utenfor rammen
Universitetet i Oslo

Tiltak 1	**Post**	**2010**	**2011**	**2012**
- Totalfinansiering av midler som kommer via EU og Norges Forskningsråd (varig)	(1)	(1)	(1)	(1)
Sum				

Tiltak 2	**Post**	**2010**	**2011**	**2012**
Fullfinansiering stipendiat- og postdoktorstillinger (varig)	52	200	200	200
Sum		**200**	**200**	**200**

Tiltak 3	**Post**	**2010**	**2011**	**2012**
Rehabiliteringstiltak bygningsmassen (varig)	50	100	100	100
Sum		**100**	**100**	**100**

Tiltak 4	**Post**	**2010**	**2011**	**2012**
Utstillingsveksthus på Tøyen	50	99		
Sum		**99**		

Tiltak 5	**Post**	**2010**	**2011**	**2012**
Magasinbygg for universitetsmuseene	50	15		
Sum		**15**		

Sum totalt		**414**	**300**	**300**

(1) Foreslår endret finansieringsordning – medfører ikke økt budsjettbehov for UiO, men fullfinansiering av forskningssatsing vil frigjøre midler ved universitetet i tilsvarende omfang som bedringen i finansiering.